

kiszabadítása érdekében, és emlékeztette a németeket, hogy a megszállt Franciaországban, Belgiumban és Hollandiában fellelhető zsidó javak a magyar nemzeti vagyon részét képezik.

A zsidó javak kérdése csaknem olyan súllyal esett a latba, mint a magyar zsidók ügye. Mindaddig, amíg a Kállay-kormány volt uralmon, folyt a vita arról, hogy ezek a javak kit illetnek. 1943. január 19-én különbizottság indult a megszállt Nyugat-Európába Schedel Andor műszaki tanácsos vezetésével, hogy az egyes országokban leltárt vegyen föl a zsidó javakról. 1944. január 7-én a minisztertanács Krafft Frigyes Vilmost kormánybiztosnak nevezte ki a Harmadik Birodalomra és Nyugat-Európa megszállt részére kiterjedő hatáskörrel. Azt a különleges megbízatást kapta, hogy ügyeljen a zsidó javakra, és ha szükséges, vegye őket ellenőrzése alá.³⁷

1942 őszén a németek intenzív kampányba kezdtek, hogy rákényszerítsék a magyarokat egyrészt, hogy sorsukra hagyják a külföldön élő magyar zsidókat, másrészt, hogy odahaza a saját zsidókérdésüket német mintára „oldják meg”, és pedig végérvényesen. Ilyen értelmű direktívát kapott Luther október 3-án Franz Rademachertől, a német külügyminisztérium *Deutschland III.* osztályának hivatalvezetőjétől. Rademachert feldühítette az a magyar kívánság, hogy a megszállt Nyugat-Európában a magyar zsidókkal a „legnagyobb kedvezmény” elve alapján kivételezzenek, és ha intézkedéseket foganatosítottak volna velük szemben, akkor ezeket hatálytalanítsák. Rademacher tájékoztatta Luthert, hogy utasították a német hatóságokat a megszállt Nyugat-Európában, miszerint a magyar zsidók internálása fenntartandó, de ne deportálják őket. Utasította Luthert, hogy közölje a magyarokkal: sem Németországban, sem a németek megszállta nyugati területeken nincs többé mód „kivételes elbánást” biztosítani a magyar zsidók számára, odahaza pedig távolítsanak el minden zsidót az ország gazdasági, valamint kulturális életéből, mégpedig úgy, hogy megkülönböztető jel viselésére kötelezik és áttelepítik őket ketre.³⁸

Luther minden késedelem nélkül utasította Jagowot, hogy hozza a magyar kormány tudomására, miszerint 1943. január 1-jétől megszűnik a magyar zsidók iránt tanúsított „kivételes bánásmód” Nyugat-Európában, s ugyanaz a sors vár rájuk, mint a többi zsidóra, azaz deportálják őket.³⁹ A magyar kormány próbálta az időt húzni, október 13-án azt a kérést tolmácsolta, hogy tisztázzák, mely országokat kell Nyugat-Európában érteni, valamint arra nézve is felvilágosítást kért, hogy mi történik a magyar zsidók javaival.⁴⁰ Luther október 15-én utasította Jagowot, hogy közölje a magyarokkal, Nyugat-Európán Franciaország, Belgium és Hollandia megszállt övezete értendő.⁴¹